No. 18. Donderdag 30 April 1908 8ste Jaargang.

Inhoud van dit nummer.

MEDEDEELINGEN.

I. Van de Afdeeling Rotterdam:

JAARVERSLAG.

Over het jaar 1907 valt voor de Afd. Rotterdam zeer weinig mede te deelen.

Waar het te betreuren viel, dat eenige leden voor het lidmaatschap bedankten, kon aan den anderen kant een kleine aanwinst worden geconstateerd, zoodat thans voor 1908 het ledenaantal 73 bedraagt en wel 13 donateurs en 60 gewone leden.

In het winterseizoen werd getracht de populaire kennis over onze bezittingen te verbreiden en wel door twee voordrachten, beide opgeluisterd door lichtbeelden. Als sprekers traden op de heeren C. den Hamer, oud-inspecteur van het Inl. onderwijs op Java, onderwerp: ,,Causerie over Midden-Java", en Ph. Almerood, gep. kapt. der artillerie, onderwerp: ,,Hoe Suriname er uitziet en zijn waarde als kolonie voorheen en thans". Beide voordrachten waren zeer interessant en werd door de pers uitvoerige verslagen hierover gegeven. De eerste voordracht werd bezocht door ongeveer 30 belangstellenden, de laatste kon zich echter niet op zoo eene vrij belangrijke opkomst beroemen.

De belangstelling in hetgeen de Vereeniging haar leden heeft aangeboden, was werkelijk voor dit jaar zeer gering te noemen.

(w.g.) A. VEDER.

Rekening en Verantwoording der Afdeeling ROTTERDAM.

ONTVANGSTEN.

Aan saldo	ƒ128.21
Aan contributie	ƒ185.00
Aan rente 1 Sept./31 Dec. over ƒ252.23	ƒ 2.52
	ƒ315.73

UITGAVEN.

Incasseeren contributies	ƒ 6.00
Drukloon Nijgh en Van Ditmar	ƒ 7.50
Postzegels	ƒ 0.80
Drukloon Timmermans	ƒ 2.00
Zaalhuur Algem. Vergadering	ƒ 2.50
Afgedragen aan het Hoofdbestuur	ƒ 37.50
Onkosten vergadering	ƒ 4.68
Reis- en verblijfkosten voor de vergadering te Nijmegen	ƒ 10.40
Reis- en verblijfkosten voor de vergadering te Utrecht	ƒ 5.25
Drukloon Nijgh & v. Ditmar	ƒ 2.00
Betaling C. den Hamer	ƒ 33.95
Suppoosten	ƒ 2.50
Zaalhuur	ƒ 5.00
Betaling projectie-lantaarn	ƒ 10.00
Drukwerk Nijgh & v. Ditmar	ƒ 11.30
Postzegels	ƒ 1.00
Advertenties N. R. Crt.	ƒ 12.25
Saldo	ƒ161.10
	ƒ315.73

(w.g.) P. N. ADRIANI.

(w.g.) A. VEDER,
Secr.-Penningmeester.

De commissie van onderzoek:
(w.g.) D. H. HAVELAAR.
(w.g.) A. P. W. v. MEURS.

Rotterdam 7 April 1908.

De vloek van het militairisme.

(Aangeboden).

Het Paaschnummer van het *Kol. Weekbl.* *), dat naar oud-Christelijk gebruik het ,,Vrede op aarde", ,,Hebt uwe vijanden lief", enz., moest verkondigen, biedt in zijn Perskroniek twee berichten aan, uit andere bladen overgenomen, welke geen andere strekking kunnen hebben dan om ons te beduiden, dat de Atjehers een duivelsch, slecht geaard, wreed volk zijn, den naam van mensch onwaardig, zoodat men er zich niet te veel om bekommeren moet, wanneer zij als beesten worden behandeld en afgemaakt, dat wij, Hollanders, het werktuig zijn in de handen van den God der Nederlanden, wanneer wij dat volk wegvagen van de oppervlakte der aarde.

Toen de Wekker zijn hevige aanklacht in de ruimte slingerde, ging er weer eens een rilling door Nederland; 'n zwaar gezucht ging op in de Staten-Generaal; de minister wist den storm niet te bezweren, hij bracht de golven der verontwaardiging tot bedaren door de mededeeling van een reeds bevolen streng onderzoek. Sedert werd het geschrijf van den ,,Wekker" gelogenstraft als overdreven, of door bijzondere rangschikking of bijeenvoeging van feiten, een onjuiste voorstelling gevend. De rollen zijn omgekeerd, en nu doen in de pers weder verhalen de rondte om de listigheid, de verraderlijkheid, de ,,karakterontaarding van den Atjeher aan te toonen.

Het zij vergund, ook de overneming te verzoeken van het volgende verhaal, dat korten tijd geleden in het *Vaderland* te lezen stond:

,,Begin December 1899 gelukte het der compagnie Glazer, in het landschap Tapa Toean in de Aloeë Pakoe-vallei een bende onder toekoe Bin Taroq en Panglima Saman in een grot op te sluiten.

Zestien dagen hielden de belegerden het uit in een donkere, vochtige druipsteengrot, ontbloot van alle levensbehoeften. Herhaaldelijk hadden zij getracht met de wapens in de hand zich een doortocht te banen, doch te vergeefs. Alle aanbiedingen om zich over te geven, sloegen zij van de hand; toekoe Bin Taroq liet weten, dat hij en zijn getrouwen den hongerdood verkozen boven zich op genade of ongenade over te geven. Den 15en December was Glazer tot in de 2de verblijfplaats doorgedrongen, waar men een lijk en vier uitgeteerde halfdoode vijanden vond. Eindelijk den 17en gaf de bende zich over, toen nog bestaande uit toekoe Bin Taroq, panglima Saman en 19 volgelingen. De menschen waren meer dood dan levend, sommigen moesten zelfs naar buiten gedragen worden.

Die moedige mannen waren volgelingen van toekoe Ben Blang Pidië, den zwager van toekoe Bin Taroq. Hij werd toen reeds het hoofd genoemd, dat voortdurend het Tapa Toeansche onveilig maakte en men verwachtte, dat het opruimen van die bende tot zijn spoedige onderwerping leiden zou."

Is het niet kranig? Doet het verhaal niet terugdenken aan de geschiedenis van Leonidas met zijne 300 getrouwen bij den pas der Thermopylae, een geschiedenis, die in onze jonge jaren ons onbedorven gemoed met bewondering vervulde? Indien dat handjevol onverschrokkenen, dat den dood boven de dwingelandij verkoos, geen volgelingen waren geweest van toekoe Ben Blang Pidië, indien hun voorganger Herman de Ruiter of van Speyk geheeten had, zouden opgewonden loftiederen op hen gemaakt zijn. Nu moet het verhaal leiden tot het besluit: ,,Hoog tijd wordt het inderdaad, dat er een einde komt aan de strooptochten èn van toekoe Ben Blang Pidië, èn van teungkoe di Barat." Hoog tijd, zouden wij liever hooren, wordt het inderdaad, om bij dergelijke helden het vertrouwen te wekken in onze goede bedoelingen, hen tot onze bondgenootschappelijke vrienden te maken.

De twee bedoelde berichten in de perskroniek van het *Kol. Weekbl.* zullen ons echter het bewijs leveren, dat zij zulks niet waardig zijn. Het eerste is het bericht van een patrouille, die bij het doorzoeken van een kampong bespied werd door een Atjeher van een andere kampong. Die vrijmoedige kerel wordt door den chef aangeroepen om z'n pas te toonen". Die chef nu, zoo luidt het bericht verder, was gelukkig op alles voorbereid, en zoo zag hij, dat het er om te doen was hem met den rentjong te bewerken. Met zijn klewang geeft hij dus den Atjeh-

*) Donderdag, 16 April 1908 No. 46.

er een haal uit den mak en deze zou geen enkel letsel meer hebben kunnen toebrengen als niet 't ongeluk wilde dat 't hoofd der patrouille struikelde en naast zijn aanvaller kwam te liggen. Zoo kon deze hem twee lichte vleeschwonden — een aan den bovenarm en een aan een onderbeen — toebrengen. Maar, de onder-luitenant — de patrouille aanvoerder — bleef zijn klewang gelukkig meester, en zoo sloeg hij daarmee den worstelenden Atjeher dood. Verre van moedig was het gedrag der Javaansche fuseliers. Deze veldsoldaten hebben geen vinger uitgestoken om den commandant te helpen."

Daarmede wil men wijzen op het slechte gehalte der Jav. fuseliers. Doch, edlieve, is er geen ruimte voor de vraag: kunnen die fuseliers niet verontwaardigd zijn geweest over het gedrag van hunnen Westerschen voorganger? Deze, zoo heet het, was op alles voorbereid; en hij wist dien eenling met zijn troepje niet anders onschadelijk te maken, dan door hem met zijn klewang een haal uit den mak te geven.

Het tweede bericht is een liefdesdrama. Een minnaar speelt den verrader tegenover de familie zijner geliefde, terwijl deze zijnen gelukkigen mede-minnaar toegang geeft tot hare woning. Hij bood aan, den djahat terstond in handen der keumpenie te leveren. „Onmiddellijk werd de aangewezen woning door een patrouille omsingeld en de gewone sommatie uitgeroepen. Man, vrouw en dochter kwamen af en volgden gedwee de aanwijzingen van den patrouillecommandant. — Zijn er nog menschen in uw huis achtergebleven? vroeg de commandant aan den man. — Ja mijnheer, nog één man is binnen, luidde het antwoord. Hierop volgde nogmaals een sommatie, en toen dit niets uithaalde het......perforeeren. Dit alles zaten de bewoners gemoedelijk aan te zien, zich senang (prettig) makend met een op een doodkalme manier geprepareerd sirih-pruimpje. Zij lieten zich zelfs niet van hun stuk brengen, door het afgegeven salvo; evenmin toen het lijk van den djahat uit verschillende wonden bloedend, voor de voeten van de bruid neerkwakte......Den volgenden dag passeerde een patrouille hetzelfde erf, en daar zagen onze, nu juist niet sentimenteel aangelegde mannen met ontzetting, hoe de bruid vroolijk stoeide met dengene, die het bezoek van haar, den vorigen avond zoo tragisch omgekomen minnaar had aangebracht...... Minnennijd had hem tot zijn verraad gebracht, en de minnares scheen dit verre van onaangenaam te vinden", en, mogen wij er op laten volgen: hij wist dat zijn verradersdiensten de keumpenie welkom waren en al gold 't voor de patrouille slechts 1 man te vatten in een huis waar men haar gemoedelijk haren gang liet gaan, alles doodkalm aanzag, zij niet trachten zou, hem levend te vangen? Dit ter zijde!

Men moet wel geheel vreemdeling zijn in de litteratuur der verschillende, en in het bijzonder der Europeesche volkeren, om een dergelijk liefdesdrama te doen strekken tot bewijs in het bijzonder van de „karakterontaarding" bij het Atjehesche volk. Wij willen niet de goede stad onzer inwoning noemen, maar kies naar uwen lust een andere stad, hoe zou zij er uit zien als aan het blijvend gedeelte werd opgedragen, alle huizen te perforeeren, waar schuldige of gehuichelde liefde verscholen is, waar hartstocht de zachtere, edeler gevoelens verdooft of verstikt?

Wat kan de blinde staatzucht brouwen,
Wanneer ze raest uit misvertrouwen!
Wat luid zoo schendigh dat haer rouwt!

zong Vondel. Nemen wij de les ter harte, laat ons eerlijk grootmoedig zijn in de beoordeeling van onze tegenstanders; bij dezen niet alles te zijnen ongunste voorstellen en verklaren. De militaire heerschappij maakt onnoodig streng, verhardt de gemoederen, kweekt op den duur haat, verzet, minachting ook buiten de militaire. Wij eeren den soldaat in zijne goede eigenschappen en op zijn terrein. Wij beseffen ten volle, dat waar gehakt wordt spaanders moeten vallen, wij veroordeelen in den krijg sentimentaliteit of overgevoeligheid; doch de krijg verloope snel, de kastijding zij hard maar kort en men toone al spoedig dat de hand, die kastijdt, ook de hand is, die de toegebrachte wonden heelt, en zegen brengen wil!

God heeft tot David gezegd — zie 1 Kronijken 28 : 3 — : *Gij zult in mijnen naam geen huis bouwen, want gij zijt een krijgsman, en gij hebt veel bloeds vergoten.*

B.

PERSKRONIEK.

INHOUD: Minister Idenburg, de Gouverneur van Suriname: een bijdrage in *De Tijd*. — Mr. C. Th. van Deventer in *Land en Volk* over Indische Statistieken. — De heer K. H. O. van Bennekom in de *Zutfensche Courant* over de woelingen op de westkust van Sumatra. — Het *Algemeen Handelsblad* contra de *Deli-Courant* naar aanleiding van de vraag of versterking der troepenmacht op Atjeh al of niet wenschelijk is.

Aan *de Tijd* wordt het volgende over minister Idenburg geschreven, toen Z. Exc. nog gouverneur van Suriname was.

„Onder de talrijke bijgeloovigheden door de on- of halfbekeerde Arowakken en negers aangehangen, nemen de bezweringsmiddelen (toetala's) ter verkrijging van wat gewenscht of tot keering van hetgeen gevreesd wordt, een groote plaats in. Zoo is er een bekende toetala om iemand tot vrijgevigheid te stemmen — eveneens gebruikt om de leden van het gerecht te zijnen gunste te bewegen! — hierin bestaande, dat men in de taaie knol van een inlandsche plant een spleet snijdt en daarin vastklemt eenige... ja lezer, hoe zullen wij u dit op „anständige" wijze duidelijk maken? enfin... eenige diertjes wier naam, in het Fransch, evenals „caillou" en „hibou", een onregelmatigen meervoudsvorm heeft, en voor welke ook de apen in „Artis" onder elkander bizondere belangstelling toonen, afkomstig van den persoon, op wien men invloed wenscht uit te oefenen.

Toen dan in 1906 de tijd der feestgave, welke jaarlijks tegen Koninginneverjaardag te Paramaribo van gouvernementswege aan de lagere klassen der bevolking pleegt verstrekt te worden, naderde, maakten de gegadigden, in de hoop op een ruime uitkeering, druk gebruik van ter zake dienende toelala's.

Waar echter het essentiëele ingrediënt van een zoo hoog personage als de gouverneur bezwaarlijk te verkrijgen viel, moest men zich wel behelpen met een zwakker middel: n.l. eenige korrels zand uit een zijner voetstap-afdrukken in een pad van den gouvernementstuin. Hetzij nu dat dit surrogaat niet werkzaam genoeg was, hetzij — wat waarschijnlijker is — de heer Idenburg meende, dat het niet op den weg van het gouvernement lag, de toch reeds tot losbandigheid geneigde Inlandsche bevolking, middelen tot uitspattingen te verstrekken. — de tot dusver gebruikelijke uitkeering van sterken drank bleef achterwege, en het volk ontving alleen voedingsmiddelen, hoewel waarschijnlijk in grooter hoeveelheid dan vorige jaren.

Toch — blijkt hieruit niet hoezeer de heer Idenburg bij de Inlandsche bevolking bemind was — weet men deze teleurstelling niet aan den gouverneur.

Naar toch de vox populi wil, zou nl. des heeren Idenburg's adjudant — o brave verdediger van 's lands penningen — den invloed bespeurende, die men op den gouverneur wilde uitoefenen, een bijzonder krachtige contra-toetala van onbekende samenstelling hebben vervaardigd, en daarmede de uitkeering van dranken hebben weten te verhinderen!"

* * *

In *Land en Volk* bespreekt Mr. C. Th. van Deventer de in het jongst verschenen Koloniaal Verslag opgenomen uitkomsten der op Java en Madoera gehouden volkstelling en concludeert daaruit tot de onvoldoendheid en onbetrouwbaarheid der Indische statistieken. Krasse voorbeelden van tastbare onjuistheid worden door hem aangehaald. Zoo staat de hoofdplaats Soerakarta opgegeven als te bezitten een bevolking van 19.808 zielen, waar zij er in 1900 een bezat van 109.459. Misschien een drukfout, doch die hier stellig niet — en dan nog sedert de verschijning onverbeterd! — had mogen voorkomen.

Kennelijk onjuist zijn ook de opgaven betreffende de groepeering der Europeesche bevolking naar het geboorteland. Een ieder weet, dat op Java vrij veel Engelschen zijn gevestigd.

Toch zou, volgens het K. V., in de residenties Cheribon, Djokjakarta, Soerakarta en Kediri, met haar talrijke landelijke en industrieële ondernemingen, geen enkele Engelschman gevestigd zijn. Nog zonderlinger indruk moet het maken, dat tegen 26 mannelijke Engelschen in de residentie Soerabaja en 22 in Semarang, er in Batavia slechts vier zouden wonen, terwijl toch ieder in Indië weet, dat te Batavia het aantal handelskantoren van Engelschen oorsprong grooter is dan te Semarang. Bij een vluchtig doorzien van het adresboek voor Nederl.-Indië vond ik dan ook, alleen onder het leidend personeel van handels- en bankinstellingen te Batavia, reeds 15 namen van onmiskenbaar Britschen oorsprong. Het is duidelijk, dat hij die met de samenstelling dezer statistiek voor het K. V. belast was, er maar iets van gemaakt heeft.

Gekker nog staat het met de aantooning van de sterkte der bevolking in verband met den godsdienst, een opgaaf, waarvan het belang in het oog springt:

De hier bedoelde aantooning vermeldt, dat tot de Inlandsche bevolking in de residentie Pasoeroean niet minder dan 8258 belijders van den Israëlitischen godsdienst zouden behooren. Dit kan niet juist zijn. Uit geen enkele mededeeling is ooit 't bestaan van Inlandsche Israëlieten gebleken. En dat zij in zoo grooten getale worden aangetroffen, terwijl zij elders geheel ontbreken, is eenvoudig onmogelijk. Men moet hier te doen hebben met eene vergissing van den allerplompsten aard. Zij is echter niet het eenige wat in deze aantooning verbazing wekt. Er wordt ook melding gemaakt van 1245 Hindoes in de residentie Bantam, terwijl in geen enkel werk over dat gewest van belijders van dezen godsdienst melding wordt gemaakt. Nog zonderlinger treft de mededeeling omtrent het voorkomen op Java van „belijders van animistische godsdiensten". Onder de Inlanders zou er geen enkele te vinden zijn, wat wel vreemd is.

Daarentegen zou men, volgens deze statistiek, wèl „belijders der animistische godsdiensten" aantreffen onder... de Europeanen, nl. in de residentie Semarang 2 en in de residentie Kediri 27. De vraag schijnt zeker wel geoorloofd, of men hier soms te denken heeft aan het gevolg van een misplaatste aardigheid.

Schrijver meent uit de aangehaalde voorbeelden te mogen afleiden, dat het treurig gesteld is met de contrôle op de statistische gegevens van het K. V.

Dat cijfers als die, waarop ik de aandacht vestigde, uit Indië hun weg hebben kunnen vinden naar het Departement van Koloniën en dat Departement onveranderd hebben kunnen verlaten, is alleen verklaarbaar door aan te nemen, dat niet één wezenlijk belangstellende van eenige ontwikkeling het der moeite waard heeft geacht, aan die cijfers meer dan oppervlakkige aandacht te schenken. Maar dan is daarmede opnieuw aangetoond, hoe dringend noodzakelijk het is, dat de statistiek in Indië daar te lande onder de leiding en 't toezicht kome van een deskundige, die zorg dragen kan, dat indien fantastische of verwarrende opgaven worden verstrekt, deze worden verbeterd of althans geverifiëerd, alvorens naar Nederland te worden doorgezonden. Die gegevens toch vormen het materiaal, waarop een groot deel van de kennis omtrent Ned.-Indië berusten moet.

Vooral buitenlanders, zegt Mr. v. Deventer, zijn bij het raadplegen van dergelijke officiëele Nederl. uitgaven tegen het misleidende ervan ongewapend.

* * *

Schrijvende over de belastingwoelingen op Sumatra's Westkust, zegt de heer K. H. O. v. Bennekom in de *Zutfensche Courant* o. m.:

„Nu wij van den ass.-resident Twiss weten, dat onder de op West-Sumatra ingevoerde belastingen, die ook op het slachten van vee voorkomt, dus een belasting op de eerste levensbehoeften, voel ik mij gedrongen daartegen te protesteeren. Ik beschouw zulk een belasting als barbaarsch-middeleeuwsch en dus zeer te veroordeelen. De gemoedelijke, vrijheidlievende Sumatraan, die steeds kalm en tevreden onder het Nederlandsche bestuur was, komt thans in verzet en dat verzet zal zich steeds herhalen.

Indien geldelijke ondersteuning door de regeering verlangd werd, dan ware het wijs geweest, om den adat te baat te nemen.

Volgens dien adat behoort de aarde en alles wat er op is aan de godheid, aan Allah! De menschen zijn er om den grond, die woest is, te ontginnen en te verbeteren; de verzameling van menschengezinnen is de gemeente (de Laras). De gemeente beheert de gronden en geeft die in erfpacht of huur aan de ingezetenen. Het geld daardoor in de gemeentekas vloeiende, wordt ten algemeenen nutte verbruikt. Indien de Regeering, zulk een inrichting steunende, nu van de gemeente-inkomsten een zeker percentage tot subsidie verlangde, zou zulks niet anders dan billijk genoemd kunnen worden, vooral op Sumatra ware zulk een regeling gemakkelijk in te voeren geweest."

* * *

De *Deli-Courant*, een artikel van het *Algemeen Handelsblad* besprekende over versterking van de troepenmacht op Atjeh, meende, dat het Amsterdamsche blad het aantal troepen aldaar voldoende achtte. Dit nu bestrijdt het *Alg. Handelsblad*.

„Indien het blad (de *Deli-Courant*) ons artikel beter had gelezen, zegt het orgaan, zou het ook den titel hebben begrepen en daarmee ook ingezien hebben wat het doel was van ons betoog.

Wij meenen niet beter te kunnen doen dan naar een schrijven van X. X. in Het Vaderland van 23 Februari te verwijzen, waarin ons opstel als volgt wordt geresumeerd.

„De schrijver trekt te velde tegen de door den heer Kempees, 1e luit. der veldartillerie alhier, verkondigde meening, dat wij ter wille der humaniteit verplicht zijn in zekeren zin afstand te doen van de guerilla-tactiek der laatste jaren, d. i. „van de mogelijkheid om met kleine afdeelingen te overwinnen door het ontzaglijke overwicht, dat de superioriteit in bewapening en organisatie ons heeft gegeven."

X. X. merkte naar aanleiding hiervan het volgende op: —

„Terecht ziet het blad in deze meening de uiting van een officier, die onze Indische tactiek van vóór 1900, globaal genomen, niet kent, die onbekend is met de ellende vroeger op de talrijke expedities op groote schaal geleden, terwijl de verkregen resultaten dikwijls hoogst bedroevend waren.

„Het binnenland, i. c. het Gajoland, met eenige

bataljons te overstroomen, was en is eenvoudig onbestaanbaar, omdat even zoovele bataljons noodig zouden zijn om den geregelden opvoer van al het benoodigde te verzekeren, een eisch, die onze krachten te boven gaat.

Wij staan voor de keuze: òf de binnenlanden aan hun lot over te laten en zoodoende tekort te schieten in de verplichting als koloniale Mogendheid, om ordelijke toestanden in geheel ons eilandenrijk te scheppen, òf wel met kleine troepen te ageeren, die in hoofdzaak kunnen leven van het land, waarin zij zich ophouden."

„Wij hadden, zoo vervolgt het *Handelsblad*, in ons artikel doen uitkomen, aan de hand van de gegevens betreffende de militaire bezetting in de koloniën van andere natiën, dat ook dáár door landen, die over heel wat meer middelen beschikken dan het kleine Nederland, geen heil gezocht wordt in het optreden met imponeerende massa's, die elk denkbeeld van verzet den kop zouden moeten indrukken.

Ons geheele betoog kwam dus neer op eene veroordeeling van het streven van den laatsten tijd, om met miskenning van den ernst van den oorlog, inzonderheid van de guerilla, hiervan eene soort humanitaire sport te maken, die, behalve dat zij ons duur zou te staan komen, ook het geheele succes in de waagschaal zou stellen.

Op de gevolgen, die dat streven nu reeds in Atjeh heeft en waartegen wij in ons artikel waarschuwden, wordt nu ook reeds door onzen Atjeh-correspondent gewezen, die de geringe resultaten van het optreden der colonne-Van Heerdt in het Keureutoische weet aan de blijkbaar van hieruit onder den druk van bedoeld streven gedecreteerde voorschriften.

Hoe de *Deli-Courant* er dan ook toe komen kon nu weer van verschil van meening tusschen onze redactie en onzen Atjeh-correspondent te spreken, is ons een raadsel.

Onze correspondent drong op troepenversterking in Atjeh aan, niet uit het oogpunt van het door ons veroordeeld streven, maar op grond van overwegingen van politiek-militairen aard. Dat wij, zegt ten slotte het Amsterdamsche blad, aan deze overwegingen van een ter plaatse aanwezig en dus mede bevoegd beoordeelaar, alle recht lieten wedervaren, blijkt wel uit het feit, dat wij die hier plaatsten, ten einde ze onder de aandacht te brengen der verantwoordelijke personen."

Uit de O.I. Mail.

Vereeniging tot bevordering van het toeristenverkeer in Indië.

De in dit weekblad reeds meermalen aanbevolen oprichting van een lichaam tot bevordering van het vreemdelingen-verkeer in onze koloniën, is dan toch eindelijk tot stand gekomen. In de Indische bladen, ons door de jongste mail gebracht, lezen wij o. m.:

„24 Maart j.l., 's avonds om 7 uur, had in de bovenzaal van Maison Versteeg op Noordwijk een vergadering plaats tot het bespreken van maatregelen ter bevordering van het toeristenverkeer. Het initiatief daartoe werd genomen door de heeren J. M. Gantvoort, directeur van het Hotel des Indes; L. J. Ginjoolen, chef van de firma Daendels en Co.; C. M. Pleyte, leeraar; J. J. Stieltjes, hoofdinspecteur van den post- en telegraafdienst; P. W. Tiedeman, hoofdagent van de Internationale Crediet- en Handelsvereeniging Rotterdam en mr. E. C. H. Winkelman, advocaat en procureur.

Reeds meermalen was in Indië het denkbeeld ter sprake gekomen, om een deel van het internationale touristenverkeer ook naar deze gewesten te leiden. De oprichting van een centrale vereeniging lag daartoe voor de hand en het boek aan bovengenoemde heeren, die zich ter voorbereiding daarvan tot een voorloopig comité hadden vereenigd, dat aan de tot-stand-koming ervan niet getwijfeld behoefde te worden, bij aldien de regeering steun wilde verleenen. De vereeniging zou dan kunnen zorg dragen op groote schaal voor reclame, voor de verspreiding van reisgidsen, het verstrekken van inlichtingen in binnen- en buitenland, het verkrijgen van bijzondere tarieven voor pleizierreizigers naar deze koloniën, kortom voor alles, wat het touristenverkeer, zoo van ingezetenen als van vreemdelingen, hier te lande zou kunnen bevorderen, terwijl ondermeer ook de vestiging van speciale inlichtingenbureaux op het programma zou moeten staan.

Het voorloopige comité mocht ondervinden, dat deze plannen, zoowel bij de regeering als bij het publiek — meer in het bijzonder bij de instellingen van handel en scheepvaart, banken en hotels — warme instemming hebben gevonden, een instemming die zich in daden heeft omgezet, doordat eensdeels de regeering een subsidie aan de vereeniging wil verleenen, voor 't eerste jaar van ƒ25.000 (onder voorwaarden echter, dat op andere wijze minstens ƒ15.000 per jaar, voor drie achtereenvolgende jaren zou worden bijeengebracht) anderdeels van particuliere zijde nu reeds een som van ƒ20.550 per jaar, voor drie jaren is toegezegd geworden, zoodat voor het eerste jaar op ru.m. ƒ45.000 te rekenen valt.

Daar het wenschelijk werd geacht, het toezicht op de vereeniging en het overleg dat deze eventueel zou wenschen te plegen met de regeering in de belangrijke aangelegenheden, te doen plaats hebben door een gedelegeerde der regeering, zoo heeft zich met goedkeuring van deze, de directeur van O. E. en N., beschikbaar gesteld. Het was dan ook in deze qualiteit, dat de heer Pott de vergadering bijwoonde. Als zoodanig is de heer Pott ook tot de vereeniging toegetreden.

Het plan bestaat voorloopig, om in alle centra van internationaal verkeer, zooals Caïro, Colombo, Singapore, Hongkong, Kobe, enz., agenten aan te stellen en op ruime schaal reclame te maken. Voorts zal te Batavia een toeristenbureau worden opgericht, waar ook de permanente secretaris werkzaam zal zijn, om zoowel binnen- als buitenlandschen toeristen gratis alle gewenschte inlichtingen te verschaffen.

Verder zal een beknopte zakreisgids worden gedrukt en gratis worden verspreid, op ongeveer dezelfde wijze als zulks in Japan gedaan wordt door de „Welcome Society".

* * *

Een tweede nuttige instelling is:

De militaire kookschool.

Te beginnen met 1 April j.l., wordt gedurende een jaar te Tjimahi een proef genomen met het geven van kookonderricht aan ongegradueerde Europeesche militairen. Het leerplan zal omvatten: de bereiding — in het groot — van eten; het bereiden van eten te velde; praktisch keuren van verschillende waren; het schoonmaken en behoorlijk bewaren van ingrediënten en van bereid eten; het onderhoud van keukengereedschappen en van zindelijkheid in keukens, en het oordeelkundig stoken van vuren.

Aangezien de bereiding van het eten, wil het onderwijs nut afwerpen, in het groot moet plaats hebben, is het personeel van de kaderschool te Tjimahi aangewezen, om de, in de kookschool bereide spijzen te consumeeren, vooral ook omdat het uit het meest ontwikkelde deel der Europeesche minderen bestaat (instructeurs en leerlingen — toekomstig kader), zoodat het 't meest tot het uitspreken van een gezaghebbend oordeel over die proef in staat geacht kan worden.

De directeur der kaderschool zal tevens optreden als directeur der militaire kookschool en kan zich in die laatste functie nog doen bijstaan door luitenants instructeur van eerstgenoemde inrichting.

* * *

Inlandsche officieren.

In de commissie tot het afnemen van het toelatingsexamen van den cursus tot opleiding van inlandsche officieren zijn benoemd:

tot lid en voorzitter, de kapitein H. J. de Voogt, Directeur van den cursus; tot leden: de kapitein G. J. Velds, leeraar aan den cursus en de 1e luit. P. D. Visser, leeraar aan de Militaire school; tot secretaris: de 1e luit. G. P. Hoekman, leeraar aan den cursus.

Aan het toelatingsexamen zullen deelnemen: Raden Mas Abdoelrachman, Raden Saripodin, Raden Ka Djoedin, Raden Achmad alias Raden Nitiadikoesomo, Raden Oerip alias Soemowinoto, Raden Ngabehi Moerakab, Raden Soekardi, A. H. H. Kawilarang, J. W. Supit, B. Th Walangitang, F. K. Hawe Roentoe, E. J. A. Gerungan.

De 7 eerstgenoemden zullen het examen te Soerabaja afleggen, A. H. H. Kawilarang te Buitenzorg en de 4 laatstgenoemden te Menado.

* * *

Een geestelijke belastingsnorder.

Men schrijft aan het *Soer. Hdbl.*:

De hulpprediker J. H. W. van der Miesen van de inlandsche christengemeente te Waï, is ter beschikking gesteld van den resident van Amboina, ten einde te worden belast met een onderzoek naar den toestand der inlandsche bevolking van Boeroe mede in verband met eene mogelijke uitbreiding van de hoofdelijke belas-

ting ook ten aanzien van de inheemsche bevolking van Boeroe.

Of een geestelijke de man is, die met zoo'n karweitje kan worden belast zonder schade te doen aan zijn prestige als herder, is de corr. zoo vrij te betwijfelen.

Voor geen enkele christengemeente zal dit 'n geheim blijven, zelfs niet op Nieuw-Guinea bij de Papoea's, en de heidenen zullen voortaan in elken zendeling min of meer een handlanger van belasting specialiteiten zien.

Is eenmaal het wantrouwen opgewekt, dan zal de verbreiding van het Evangelie slechts als een huichelachtig mom worden aangemerkt, om de inlanders beter aan hun portemonnaie te kunnen voelen.

* * *

De schrik der hoofden van verzet.

„Kapitein Christoffel, die zich thans te Tjimahi bevindt, zal naar verluidt, in den aanvang van Mei naar Atjeh vertrekken om ginds aan de Westkust het beruchte hoofd, Toekoe Ben, onschadelijk te maken.

5 brigades zullen hem daarbij ten dienste staan, alternaal door hem zelf uitgezochte mannen; onderbevelhebber wordt de 1e luitenant van de infanterie J. R. Agerbeek", schrijft de *Javabode*.

* * *

Hetzelfde blad meldt betreffende de

Verbetering van het gehalte der inlandsche Bestuurs-ambtenaren.

Nu de vorige minister van koloniën geen gevolg heeft willen geven aan het Indisch voorstel tot aanstelling van adjunct regenten, is door de regeering aan het oordeel van den directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid, de vraag onderworpen of, en zoo ja, op welke wijze, door verbetering van het onderwijs aan de opleidingsscholen de aanstaande inlandsche ambtenaren op een hooger peil van ontwikkeling kunnen worden gebracht.

* * *

Onder het opschrift:

De ellende begint weer

lezen wij in het *Bat. Nieuwsbl.*:

„De resident van Rembang deelde onder datum van 24 dezer mede, dat de laatste bandjir in de Solorivier in de districten Rengel en Rembes der afdeeling Toeban 11000 baoe sawah en 2000 baoe tegalvelden en erven heeft geïnundeerd. In de dijken waren drie doorbraken, t. w. twee bij Beron over plm. 40 M. lengte en een bij Kandangredjo over ruim 300 M. lengte. De tweede gewassen op de overstroomde tegalvelden en erven zijn dood en van de 11000 baoe sawah zullen tusschen de 4000 en 5000 mislukken. De schade wordt begroot op ƒ300.000. Gedeeltelijk zal dit gecompenseerd worden door een beteren tabaksoogst, tengevolge van achtergebleven slib. De resident heeft onmiddellijk ƒ5000 ter beschikking van den assistent resident van Toeban gesteld voor herstel der dijken; daaraan kunnen nooddruftigen dan een daggeld verdienen.

Een rapport, welsprekender dan een klaaglied!

Directe schade drie ton; Gedeeltelijke compensatie door het vooruitzicht op 'n beteren tabaksoogst. In afwachting daarvan...... hongerlijden; want de ƒ5000 voor ondersteuningswerken zijn op het directe verlies van ƒ300.000 een druppel in den emmer.

Maar van hervatting der Solo-vallei-werken komt niets! Er komen in Britsch-Indië immers ook overstroomingen voor; de bevolking lijdt ook dáár periodiek honger......

Welnu dan?"

* * *

Aan hetzelfde blad schrijft men uit Djember:

Wanneer het waar is — en wie twijfelt er nog aan! — dat het toenemen van het aantal misdrijven gelijken tred houdt met de economische inzinking der bevolking, dan is het in deze afdeeling met de welvaart der bevolking al zeer treurig gesteld. Bij tien, twintig, dertigtallen tegelijk komen de stukken in zake misdrijf bij den landraad binnen, en het is te vreezen dat bij totstandkoming van het bekende eeuwigdurend bestand — de trust der tabakopkoopers — de misdaden, als weerspiegeling van den economischen achteruitgang, een ernstig vermanende progressie zullen aangeven.

In verband hiermede is het dan ook voor de regeering een hoogst gevaarlijk middel om door invoering van arbeidsvelden een rayonstelsel in te voeren, dat leiden moet tot een monopolie, waarbij de inlander, willoos en machteloos, wordt overgeleverd aan uitbuiting.

Denkt men hier wel eens aan de ernstige waarschuwing van een staathuishoudkundige, als mr. Pierson, die elke bestuursinmenging, niet steunend op algeheele kennis der plaatselijke toestanden onvoorwaardelijk afkeurt?

* * *

De Soerabajasche havenkwestie.

Ook de hoofdingenieur Sattet heeft, volgens de *N. Soer. Ct.*, zijn oordeel uitgesproken over het plan Rahder tot aanleg van een steiger voor prauwen, oostelijk van den Kalimas mond, te Soerabaja.

„Deze deskundige, zegt het blad, is van oordeel, dat het plan niet ver genoeg gaat, tegenover dat van den hoofdingenieur Van Goor, die een aanlegplaats voor zeeschepen wil maken, ten Westen van dien mond, maar dat wat betreft zijn ligging veel beter is.

Verder meent hij, dat voor een prauwhaven het plan Rahder, mits omgewerkt, tot een basin Oostelijk van de Kalimas te verkiezen zal zijn boven plan C 3.

Zoo naderen we het plan De Jongh. We zijn dan aangekomen bij een kleine haven, alleen voor prauwen, Oostelijk van de Kalimas.

Straks komt een verbeteraar, die het basin geschikt wil maken voor zeeschepen. Dan volgt een becijfering tot ƒ20 millioen, en klets! daar ligt het plan van Soerabaja's aanlegplaats weer tegen de vakte. Het geestig spel' kan nog jaren worden voortgezet, zonder ander resultaat dan dat Soerabaja's handel niet geholpen wordt."

* * *

Begrafenisfondsen bij inlanders.

Bij inlanders bestaan hier en daar begrafefondsen, waarvan, naar het *Soer. Hdbl.* medegedeelt de administratie verbazend eenvoudig is, zoodat wij Europeanen er een voorbeeld aan kunnen nemen.

Presidenten en andere, den boel in de war schoppende bestuursleden, houden zij er niet op na, althans niet te Djember en Sitoebondo.

Sterft een lid, fluks een lijst gecirculeerd waarop de leden de contributie, waarvan het bedrag aan ieders beleefdheid wordt overgelaten, zelf invullen in cijfers en letters met contante betaling. Een minimum is niet vastgesteld, maar niemand zal het in zijn hoofd halen, voor minder dan een stuiver bij te dragen.

In het sterfhuis worden de ontvangen sommen vergeleken met de lijst, zoodat fraudes — tot dusverre niet voorgekomen — dadelijk ontdekt worden.

Is een lid toevallig afwezig, dan komt de betaling later wel terecht. Is een lid naar elders vertrokken, dan moeten zijne betrekkingen maar zien hoe zij aan de uitkeering komen.

Men zou het een bedelpartij kunnen noemen, maar dan toch met dit verschil, dat het invorderen alleen geschiedt van vooraf aangenomen leden en voor niet-leden geen uitkeering plaats heeft. Administratiekosten dus = nihil.

Zoover hebben de Europeanen het helaas nog niet gebracht, meent het blad.

* * *

De Atjehers op het eiland Noesa Kembangan.

Uit Tjilatjap schrijft men aan de *Loc.*:

„Een dag of wat geleden zijn plm. 150 Atjehers van Noesa Kembangan weggeloopen, waarvan plm. 90 man werd opgevat door een militaire patrouille op de stapelplaats van 't boschwezen.

Hoe het mogelijk is dat een zoo groot aantal kan wegloopen, is een ieder een raadsel en geeft reden om op onze hoede te zijn.

Gisteren nacht om twaalf uur sloeg het amoksignaal op N. K., waardoor Tjilatjap weer verontrust werd. Het gillen en om hulp geroep der inlanders te N. K. werd duidelijk hier gehoord.

Arme stumperds aan den overkant (N. K.). Hoelang zullen zij nog toegetakeld worden door die kerels die niets ontzien? Hoelang zullen wij Tjilatjappers nog verontrust worden door die bende welks aantal nu reeds op plm. 1200 is gebracht.

De algemeene opinie is, dat er eerst iets verschrikkelijks moet gebeuren, alvorens afdoende maatregelen zullen worden genomen. Heerlijk vooruitzicht!

Wat gisteren feitelijk is voorgevallen is nog niet bekend, wel dat eenige Atjehers zijn opgepakt. De rest wordt zoolang mogelijk verzwegen, uit vrees voor een paniek."

* * *

De Indische Bond.

„Bij de juist verschenen *Stem van Indië*, was het uitvoerig verslag gevoegd van den Indischen bond over het jaar 1907 en dat ziet, zegt de *Javabode*, er niet hoopvol uit: het aantal leden bedroeg den 15en Januari 1907 1201; blijkens het bijvoegsel van *De Stem* van eergisteren, telde de 15e Maart er nog slechts 1086. Op de bezittingen van den bond werd een verlies geleden van ƒ5806,85 en of alle baten, tot een bedrag van ƒ39.700.27 op de balans voorkomende, wel tot de daarvoor opgegeven waarde mogen worden aangenomen, meenen wij te moeten betwijfelen. Misschien dat hierover ook licht zal worden ontstoken door de commissie van enquête, bestaande uit de heeren: C. Bertsch, S. R. J. Onnen en W. van Hinloopen Labberton.

Op het eind van 1907 had de Bond, nadat die te Bandoeng en Tegal te niet waren gegaan, nog 7 afdeelingen, waarvan er 4 echter niets van zich lieten hooren; onder de laatsten behoort Semarang, met een debet aan de algemeene kas van ƒ2650.

Het Bonds-tehuis op Kramat wordt gezegd in een algemeen gevoelde behoefte te voorzien en in bloeienden toestand te verkeeren.

Ook van de Hulpbank, die nog ƒ5095 heeft uitstaan, onder vrij reëele waarborgen, wordt het eerste getuigd, maar haar werkzaamheden moesten worden stop gezet, omdat de propaganda voor den kleinen landbouw te groote eischen stelde aan de kas.

Van de Bondscursussen te Batavia en te Buitenzorg — vooral het verslag over den laatste is zeer uitvoerig — worden goede verwachtingen uitgesproken en uit de statistiek der leerlingen schijnt inderdaad van klimmende belangstelling te blijken, met uitzondering van dien in het boekhouden. Alleen wordt sterk geklaagd over den weinigen lust in het maken van huiswerk bij de leerlingen, die worden opgeleid voor het klein ambtenaars-examen.

Het zeer uitvoerig rapport van den heer F. H. Staverman over de resultaten, verkregen met de beide landbouwdorpen, maakt een troosteloozen indruk, al tracht deze volijverige commissaris er nog van te redden, wat er te redden valt. Op Tjipalasari vinden drie mannen van boven de 40 jaar een kommervol bestaan, en van dezen kunnen twee nog niet op eigen wieken drijven; van Tjibodas zijn alle kolonisten, na zich op ergerlijke wijze te hebben misdragen, er 's nachts van door gegaan; dit dorp wordt nu, tegen een maandelijksch inkomen van ƒ 150.— geadministreerd door den heer J. F. Bothma. In deze zaakjes zitten resp. ƒ17.546.09 in ƒ12.749.37 vast bij een kapitaal van ƒ38.925.27.

Gaarne wenschen wij, zoo besluit het blad, den heeren verder veel succes op hun onverpoosd streven, maar groote dingen zijn van den Indischen bond niet te verwachten. Wat er nog van in stand gehouden wordt, reikt onder het oog der heeren van het hoofdbestuur; buiten dien gezichtskring is de organisatie al lang verstorven."

Van Vreemde Koloniën.

In den Raad van den Onderkoning.

Bij de behandeling der begrooting van Engelsch-Indië werd ook het woord gevoerd door den heer Gokhale, den bekenden leider der gematigde Indische nationalisten, die overigens niet schroomt te zeggen, waar het op aankomt.

Bij deze begrooting is eindelijk gerekend op een bedrag van 3 millioen roepijen, wat voor ons Indië gelijk zou staan met 3 ton, naar reden van het aantal inwoners, ten behoeve van de verbetering van den gezondheidstoestand.

De heer Gokhale zeide, dat 3 millioen roepijen ongetwijfeld een aanzienlijk bedrag uitmaakte, vooral in vergelijking met wat tot nu toe aan dat doel werd ten koste gelegd. In vijf jaren tijds, van 1902—1907, werd toch in alle provinciën te zamen niet meer daarvoor besteed, dan een som van 17 lakhs of omstreeks drie honderd duizend gulden 's jaars. Daartegenover stelde hij het bedrag van 2700 lakhs, dat boven hetgeen bij de begrooting 1902—1903

daarvoor was uitgetrokken, in de volgende vijf jaren aan militaire doeleinden was ten koste gelegd, terwijl hij tevens in herinnering bracht, dat ongeveer 6000 lakhs aan spoorweg-aanleg en naasting werd besteed, waarvan het derde deel of omstreeks 160 millioen gulden uit de gewone inkomsten werd gevonden.

Intusschen nam de sterfte onder de bevolking steeds toe. Na 1886 tot 1901, van 28 tot 32.5 te zijn gestegen, bereikte het sterftecijfer eene hoogte van ruim 36 per mille. Teekenend, merkte spreker op, is het, dat Engeland in hetzelfde 21jarig tijdvak er in slaagde het sterftecijfer van 20 tot 15.5 per mille terug te brengen. De heer Gokhale drong er op aan, dat minstens een bedrag van 15 millioen roepijen 's jaars aan de verbetering van den gezondheidstoestand zou worden ten koste gelegd, om aan de vreeselijke sterfte onder het volk paal en perk te stellen.

Opmerkelijk was, hetgeen spreker ten slotte over den politieken toestand in het midden bracht, dat we hier vertaald laten volgen:

,,Mylord, wij beleven zeer ernstige tijden. Hoe wij uit deze crisis te voorschijn zullen komen, als die eenmaal voorbij is, is een vraag, die thans ieder ernstig denkende in het land vervult, bijna met uitsluiting van eenige andere quaesties. Er is veel in onzen huidigen toestand, dat trotsche en gevoelige geesten moet hinderen, en jonge lieden komen zoo, versch van hunne boeken, opzetten om te vragen, waarom de zaken toch zijn als ze nu zijn en niet anders. Tot nu toe hebben zij gemeend dat hunne belangen niet te vinden zijn aan de zijde van de goede orde. Maar vroeg of laat moet wel het besef doordringen, dat orde voor alles noodig is. Zij zullen wellicht inzien dat het leven niet op rolletjes gaat, en dat zij in de bijzondere omstandigheden, waarin Indië verkeert, trots het vernederende van den toestand, in hun eigen belang het best doen zich aan de zijde van de orde te scharen, want zonder deze is toch geen werkelijke vooruitgang voor het land mogelijk.

Mylord, in de drie laatste jaren is er veel voorgevallen om het aantal hunner, die zich dan uit noodzaak aan de zijde der goede orde scharen, te vermeerderen. Zelfs de achting en eerbied, die men den wijsgeer staatsman aan het departement van Indië hier onder de beschaafde Indiërs toedroeg, en die beschouwd werd als 'n creditpost van het Engelsche bestuur, een hij als minister optrad, hebben er toe bijgedragen de moeilijkheden te doen aangroeien. Verbittering en teleurstelling vloeiden daaruit voort, omdat de heer Morley bij verschillende gelegenheden een taal voerde, die kwetsen moest, en maatregelen goedkeurde, die ons verbaasden en versteld deden staan. En ofschoon diegenen onder die niet beseften voor welke moeilijkheden de heer Morley zich geplaatst zag, ten slotte de harde woorden zullen betreuren, die zij over hem uitten, is het toch zeker, dat hij thans de macht verloren heeft om de rassche vermindering tegen te gaan van het vertrouwen mijner landgenooten in Engeland's zending in dit land. Mylord, het bestuur zal ongetwijfeld — en het moet dat doen — elke ongeregeldheid met vaste hand onderdrukken' Maar, wat de toestand werkelijk vereischt, is niet de wapenstok van den politieagent of de bajonet van den soldaat, maar het inzicht, de wijsheid en den moed van den staatsman. Het volk moet in staat zijn te gevoelen, dat zijn belangen, zoo niet bij uitsluiting dan toch in hooge mate een punt van overweging uitmaken voor het bestuur, en dit kan alleen verkregen worden door een algeheelen ommekeer in den geest van het bestuur. Welke hervormingen ook ter hand genomen worden, men kome er openlijk en edelmoediglijk mee voor den dag. En, mylord, laat niet de woorden ,,te laat" op elke daarvan geschreven staan. Want, terwijl het bestuur overweegt, aarzelt, vooruitgaat, weer teruggaat, met zichzelf te rade gaande of het toe zal geven of niet, laat het de goede gelegenheden voorbijgaan, die nimmer wederkeeren."

* * *

De Cauvery-vallen.

De *Madras Mail* schreef het volgende betreffende dezen waterval.

De ontwikkeling der Kholar-goudmijnen is in de laatste 5 jaren zeer vergemakkelijkt en goedkooper gemaakt door de eerste installatie, ongeveer 90 mijlen ver, bij de Cauvery-watervallen, waaraan 6600 paardekrachten werd ontleend. Op het betrekkelijk niet ver verwijderd tijdstip, waarop deze installatie was voltooid, was er naar wij meenen, slechts een voorbeeld in de wereld, n.l. de Niagara-vallen, dat electrische kracht over een afstand van 90 mijlen werd overgebracht; maar nu ziet men niet tegen een afstand van 300 mijlen op, den afstand tusschen de Cauvery-vallen en de stad Madras. Door een lapsus calami plaatste de heer Martin den staat Mysore in het gouvernement van Madras. Wij wenschten dat het zoo ware, doch het is genoegzaam bekend dat Mysore een feudale staat is, die in de meeste opzichten een edel voorbeeld stelt aan alle andere inlandsche staten in Indië. Het komt ons voor, dat nimmer voldoende recht is wedervaren aan het bestuur van den maharadja voor den onmisbaren steun, dien het verleende aan het voor velen in Mysore hersenschimmig plan, om de Cauvery-vallen te benutten voor electrische doeleinden op een nagenoeg 100 mijlen daarvan verwijderd punt. Maar het bestuur van Mysore kwam het plan — het eerste van die soort in Indië, om niet te zeggen in Azië — tegemoet met de meeste welwillendheid en een breede opvatting. Zij verzekerden zich de diensten van eerste klasse experts om aan de Niagara vallen te gaan zien wat daar gedaan was en bereikt en na te gaan we ke sommen daaraan waren ten koste gelegd. Na zich aldus vergewist te hebben van de beste verrichting, wist het bestuur de middelen te vinden om het plan spoedig, volkomen en goedkoop uit te voeren. De belooning was niet minder, dan een jaarlijksche interest van 20 pCt. van 't aanlegkapitaal, en zoo zullen eerlang de uitgaven, hoe hoog die ook waren, weer door den staat zijn teruggewonnen. De vallen van de Cauvery maken dus evenzeer een waardevol bezit uit, als dat zij voor den reiziger een der meest aantrekkelijke gezichten in den staat bieden.

* * *

De Engelschen in Lagos.

Slaapziekte, malaria, zwartwater-koorts en andere ziekten, bedreigen den Europeaan in Afrika en het heet nu uitgemaakt, dat, indien men de woningen der Europeaan nu maar ver genoeg van de inlandsche wijken verwijderd houdt, de kans voor de Europeanen om zich die ziekten op den hals te halen tot een minimum wordt gereduceerd.

In Lagos heerscht de malaria op een vreeselijke wijze en bittere ironie! niet het minst, sedert een geneesheer, Mac Gregor, nu weder vervangen, als gouverneur met het bestuur werd belast.

Men is thans bezig in Lagos schoon schip te maken. De beste plekjes worden voor de woningen der ambtenaren gezocht en heele inlandsche wijken moeten daartoe worden opgeruimd.

Reeds in de maand September van het vorige jaar heerschte groote ontevredenheid onder de Haussa's in Lagos, wegens de onteigening van door inlandsche woningen ingenomen grondstukken. Den 7en Januari berichtte Reuter, dat de politie in de huizen der lieden was ingekwartierd en zoo noodig door de militaire macht zou worden gesteund.

Thans zijn in Engeland nadere berichten ontvangen en kreeg men daar een petitie aan den gouverneur onder de oogen, waarbij tegen die onteigening wordt geprotesteerd, waarvan het eenige doel was om huizen voor ambtenaren op dat terrein te bouwen. Er was te minder grond voor dien harden maatregel, omdat er terrein genoeg voor was voor het doeleinde.

De gouverneur deelde in zijn antwoord mede, dat dit laatste niet het geval was en bleef bij zijn plan, waarop in December l.l., een door 2000 personen, w. o de voornaamste hoofden van Lagos, bisschop Oluwole en verscheidene zendelingen en geestelijken, geteekende petitie, aan den minister van koloniën, lord Elgin, werd gezonden. Daarin werd gewezen op de instructie van den gouverneur, waarin dezen o. a. wordt opgedragen: de inboorlingen te beschermen in hun persoon en in het genot hunner bezittingen, en door alle wettige middelen alle geweld en onrecht te voorkomen of tegen te houden, dat tegen de inboorlingen zou zijn gericht.

* * *

De nieuwe Gouverneur-Generaal in Indo-China.

De keuze der Fransche regeering voor den, door het vertrek van den heer Beau vacanten post van gouverneur-generaal van Indo-China, is gevallen op den heer Klobukowski, gevolmachtigd minister en diplomatiek agent, tevens consul-generaal van Frankrijk te Kairo.

Men weet, dat de heer Klobukowski juist teruggekeerd is van een diplomatieke zending in Abbessynië, bij het hof van keizer Menelik.

De heer Klobukowski was zeker wel een der eersten om in aanmerking te komen voor den post, waarvoor men hem thans aanwees. Hij heeft een groot deel van zijn tijd in Indo-China doorgebracht. In 1882 kwam hij daar voor het eerst, als chef van den gouverneur van Cochin China; daarna vervulde hij dezelfde betrekking bij den resident generaal van Annam en Tongkin, om in 1887 te worden benoemd tot secretaris-generaal van Indo-China. Sedert heeft hij als consul of gevolmachtigd minister, verschillende posten bekleed, die zijn koloniale opvoeding konden voltooien, n.l. te Calcutta en Bangkok.

De heer Klobukowski is den 23en September 1855 geboren en met een dochter van den heer Paul Bert getrouwd, wiens medewerker hij in Indo-China was.

Oost- en West-Indisch litteratuur overzicht.

Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur.
Febr.—Maart 1908.

Controleur *F. J. Couwenburg* brengt in deze afl. weder een nieuw denkbeeld op het tapijt, namelijk: *Het uitschrijven van prijsvragen door de Regeering,* ten doel hebbend de geestelijke verslapping, een kwaal, waaraan zoo vele ambtenaren in Indië lijden, te dooden. Nagenoeg een ieder — zegt schrijver —, ook al was hij van huis uit toegerust met de beste gaven als mensch, zal bij langdurig verblijf in dit overigens aan lieflijkheid zoo rijke land in den maalstroom van het Indisch leven iets inboeten van zijne moraliteit, en ook hij, die niet louter uit materiëele overwegingen naar deze zonnige landen is getogen, dus aanvankelijk idealen in zich omdroeg, hóógere gevoelens koesterde, zal na zekeren tijd ondervinden, dat zijn gemoedsleven niet meer op dezelfde hoogte staat. Alles in Indië werkt dan ook mee om fijne menschelijke gevoelens af te stompen, daarentegen stoffelijke begeerten op den voorgrond te brengen.

Het afmattende klimaat, de grijze eentonigheid der Indische maatschappij, nagenoeg zonder gelegenheid om na zwaren arbeid verpoozing voor lichaam en geest te vinden, de aanrakingen met een onderworpen, weinig ontwikkeld volk, het schier uitsluitend op materieelen grondslag ingerichte Indische leven en andere ongunstige factoren werken op ons in met een kracht, tegengesteld aan die, om den polsslag van ons geestelijk leven te versnellen. De resultaten van al deze invloeden is het optreden van typisch Indische degeneratie-verschijnselen.

Op dezen somberen toon gaat de heer C. dan nog eenigen tijd voort, waarna hij vertelt van het middel, dat z. i. kan bijdragen om in de ambtenaren den geest wakker te houden en ook belangstelling op te wekken voor onderwerpen, die niet dadelijk op den dagelijkschen werkkring betrekking hebben; dit middel — wij zeiden het reeds — zou zijn het beantwoorden van door de Regeering uitgeschreven prijsvragen. Schier voor alle takken van dienst zou het denkbeeld toepassing kunnen vinden. Doch aan het toekennen van geldprijzen aan de bekroonden zou niet in de eerste plaats gedacht moeten worden, wel aan eervolle vermeldingen op den dienststaat der betrokkenen, aanspraak gevende op spoediger bevordering bij overigens gelijke practische bekwaamheden. Volgens schr. zouden de toepassing zijner denkbeelden in de eerste plaats ten goede komen aan de ambtenaren zelve, en in de tweede plaats aan de Regeering; deze zal op die wijze een gewenschte voeling houden met de massa harer dienaren, vaak niet vermoede krachten ontdekken, meer dan thans profijt trekken van de kunde harer ambtenaren. Terwijl de publiciteit der bekroonde antwoorden zou kunnen geschieden in 't Tijdschrift voor het B. B. ,,wat welkome copie oplevert".

Dat zal waar wezen, hooren wij den heer Overduyn reeds uitroepen!

Wij voor ons gelooven, dat de heer C. voorloopig niet veel kans heeft zijn denkbeeld verwezenlijkt te zien. Gelijk bekend, schrijft het Koloniaal Museum telken jare prijsvragen uit over koloniale onderwerpen, maar hoe gering was het aantal mededingende ambtenaren niet steeds?

Wil men een paar voorbeelden? In Bulletin No. 28 van het Koloniaal Museum (bl. 11) leest men: ,,De prijsvraag 1902, nl.: Eene bijdrage tot de kennis van de wijze, waarop de inheemsche bevolking van Ned. Oost-Indië de verschillende metalen wint en bewerkt, heeft geen beantwoording gevonden." In No. 34 (bl. 34): ,,Voor de prijsvraag 1904: Economische schetsen van den tegenwoordigen toestand van een gewest van Ned.-Indië, werd geen medaille geëischt, daar de twee ingekomen antwoorden, als

van te geringe waarde zijnde, volgens het eenparig oordeel van Commissie en Raad moesten ter zijde gelegd worden."

De oorzaak dier geringe lust tot mededinging door de ambtenaren naar prijsvragen, die zoo volkomen in hun kader passen, in het midden latend, willen we alleen maar zeggen, dat zij, die werken willen daartoe altijd wel de gelegenheid vinden, ook zonder lokmiddelen.

In dit verband denken wij bv. aan den bekwamen controleur *J. E. Jasper*, die nu weder in de voor ons liggende afl. een zeer uitvoerige monografie heeft geschreven over *Het eiland Soembawa en zijn bevolking*, naar aanleiding van een reis, die hij eenigen tijd geleden op dit eiland maakte. ,,Dank zij de inlichtingen — aldus de schr. —, verstrekt door de Europeesche ingezetenen en de hofgrooten van Bima, den kapitein der Arabieren te Soembawa, heb ik ook met de hulp van den civielen gezaghebber, den heer Banse, die mij bij de door mij gehouden onderzoekingen steunde, vele gegevens kunnen bijeengaren, welke gegevens ik hieronder sysmatisch zal uitwerken tot een ethnografische studie van het genoemde eiland, waarvoor mij ook belangrijke aanteekeningen uit oude papieren ten dienste staan."

Toevallig komt schrijvers hoogst belangrijke bijdrage op een tijdstip, dat het eiland Soembawa meer genoemd wordt dan ooit te voren, nu op het oogenblik onzerzijds met kracht van wapenen aldaar wordt opgetreden. In verband daarmede laten wij hieronder volgen de meening van den heer Jasper omtrent het karakter van den Soembawarees in het algemeen.

,,Er is geen goediger, gewilliger en rustiger bevolking te denken, dan die van Soembawa. Het fiere, heerschzuchtige, trotsche van Makassaar en Boeginees mist zij, daarentegen heeft zij van dien stam de beschaving overgenomen, de lichaamskracht en het volhardingsvermogen; ook de vreesachtigheid hebben zij van de Oostelijker stammen behouden, wier moordzucht echter der bevolking van Soembawa vreemd is; beleefdheid, gastvrijheid en vriendelijkheid hebben zij overgenomen van de Sassaks en de Javanen; de vroomheid is hun door de Arabieren geleerd, wier exclusivisme zij echter niet bezitten."

* * *

Weekblad voor Indië. 1907-'08. No. 48.

De voortdurende onaangenaamheden tusschen de verschillende persorganen — in 't onderhavige geval tusschen de Javabode en het Indische Nieuws van den Dag neemt inderdaad bedenkelijke verschijnselen aan. De heer *M. van Geuns*, redacteur van het Weekblad voor Indië en het Soerabajasch Handelsblad, neemt het thans voor de Javabode op, in een artikel *Een ,,zedelijk brandmerk*" en is van oordeel, dat het in het belang der publieke moraliteit wenschelijk is, dat de persorganen over de bekende kwestie individueel een oordeel vellen, aangezien de Indische Journalistenkring, die in deze zaak als rechter zou kunnen optreden, ,,den teringnood nabij is".

Daarna plaatst de heer *Van Geuns* een bijschrift *Bij het portret van den Gouverneur-Generaal* (een reproductie van een prachtig schilderij van den heer H. de Hannké), waarmede Z. E. o. i. maar matigjes zal ingenomen zijn.

,,Bespiegelingen over den man, wiens beeltenis hier den volke voorgehouden wordt? Ik houd ze liever in de pen, zegt de heer v. G. De tijd is nog niet gekomen om debet en credit naast elkander te plaatsen." Overigens staat 't bij hem vast, dat een man, die de taak van gouv.-gen. geheel naar eisch kan vervullen, niet meer te vinden is. ,,Men kan moeilijk een academie voor Indische landvoogden stichten, maar te zijner tijd zal men er toe komen den opvolger van een bewindvoerenden gouv.-gen. een paar jaar vóór diens vermoedelijk aftreden aan te wijzen, opdat hij, speciaal door reizen in ons en anderer koloniaal gebied, zich tot zijn taak kan voorbereiden. Het Opperbestuur rekent totnutoe te veel op het blinde geluk, dat iemand, met een ambt bekleed, tevens het verstand moet schenken. Er is, om kort te zeggen, geen systeem in de keuze van gouverneur-generaal."

Wij zouden den heer Van Geuns deze ééne vraag willen stellen: Was er dan vroeger wèl een gouv.-gen. te vinden, van wien men van te voren wist, dat hij zijn taak geheel naar eisch zou vervullen?

Van de overige artikelen, die dit nummer van het Weekblad voor Indië ons bracht, noemen we nog: *Het gouden jubileum van het 17e Bataljon Infanterie te Padang.* — *De aardstorting bij Mrawan in Bezoeki en Historische plekjes in Atjeh* (alle met afbeeldingen).

* * *

De Indische Mercuur 1908. No. 16.

Dit nummer bevat de navolgende opstellen: *De bepaling van het totaal-alkaloïd der Java-coca*, door *Dr. M. Greshoff.* — *Rubberscraps*, door *A. M. Berkhout.* — *De nieuwe flora van Krakatau*, door *Dr. Pulle* (een bespreking, inhoudend van Dr. A. Ernst: Die neue Flora der Vulkaninsel Krakatau. — *Pandanhoeden in Tangerang* (ontleend aan een artikel uit de laatste afl. van Teysmannia, waarvan wij in ons vorig overzicht melding maakten). — *Handelsmonopoliën voor Nieuw-Guinea.* — *Banka-tinveilingen*; evenmin als de Kamer van Koophandel te Amsterdam, wier advies luidde, dat het geen aanbeveling zoude verdienen de tinveilingen naar Indië te verplaatsen, is de Rotterdamsche Kamer met 't geopperde denkbeeld dier verplaatsing ingenomen, volgens haar adres aan den Min. van Koloniën. — *Surinaamsche brieven.* Ditmaal handelen deze over bacove-, cacao- en rubbercultuur, zoomede over ingekomen klachten van in Oost-Indië terugkomende Javanen. De opdracht van een tweetal O.-I. ambtenaren, om in Suriname een onderzoek naar de gegrondheid dezer klachten te doen, zal naar schr. hoopt, een eind maken aan de praatjes, die de ronde doen over denkbeeldige onrechtvaardige behandeling van Javanen door den Surinaamschen planter. — *De cacaocultuur in Suriname.* — *Nederl.-Indisch Landbouw-syndicaat.* — De in de Javasche courant opgenomen *Wijziging der Petroleum-ordonnantie.* — *Exploitatie van Petroleumterreinen.* — Zoomede de gewone wekelijksche rubrieken.

* * *

De Ingenieur. 25 April 1908.

De heer *W. B. van Goor*, civiel-ingenieur te Soerabaja, schrijft in dit No. een artikel *Naar aanleiding van de critiek over de middelen om Soerabaja aan een betere haven en haventoegang te helpen.* Het geldt hier een zuivere technische quaestie tusschen de heeren Van Goor, Wakkie, Van Essen e. a., waarop we — hoe belangrijk wellicht voor ter zake deskundigen deze quaestie ook zijn moge — niet verder kunnen ingaan.

* * *

Die Werkkunst. 3. Jahrgang. Heft 9. 26 Jan. 1908.

Met ingenomenheid maken wij melding van een opstel in dit Duitsche tijdschrift — we kregen het wat laat onder oogen — van den heer *J. A. Loeber Jr.*: ,,*Javanische Schattenbilder*". In korte trekken verklaart de heer Loebèr zijn Duitschen lezers — aan de hand van een aantal houtsneê-figuren — het typische Javaansche wajang-spel. Was aanvankelijk de heer Loebèr van meening, dat de uit buffelleder gesneden wajang-poppen smaakloos en onkunstig waren, in den tijd toen hij ze slechts kende uit aanschouwing in Musea ,,planlos in Glasschränken aufgehängt", niet in staat zijnde, ,,jemand zu begeistern", zijn oordeel onderging sedert aanmerkelijke wijziging, blijkens zijn: ,,Aber vor einiger Zeit bekam der Verein Boeatan im Haag, der den Verkauf indischer Kunstprodukte vermittelt, eine grössere Zahl antiker Wajang-figuren; so was es möglich, einige Exemplare in eigenen Besitz zu bekommen. Damit änderte sich das Urteil. Wenn man diese Figuren täglich sieht, fängt man an Sie interessant zu finden und endigt damit, Sie zu bewundern und zu schätzen." Van die bewondering legt 's heeren Loebèr's artikel voldoende getuigenis af.

* * *

Indisch Militair Tijdschrift. 1908. Afl. 3.

Deze aflevering bevat verscheidene opstellen, nl.: Kunnen Barisanofficieren worden gevormd bij den cursus tot opleiding van Inlandsche officieren? door W. J. de Voogd. — De gecombineerde oefening nabij Soemedang op 28 en 29 Juni 1907, door C. M. A. Quack (slot). — Moderne schietopleiding, door E. J. van Son en M. Uhl (slot). — Algemeene dienstplicht in Ned.-Indië, door A. Tissot van Patot. — Justiëele voorschriften voor de Landmacht, door J. F. den Ouden. — Wij jongeren, door F. — Het inschieten door bokschutters, door F. H. J. M. Buffart. — De loopreiniging van onze geweren en karabijnen, door R. N. Haremaker. — Het onderhoud van den inwendigen loop, door H. Lamberts. — Enz.

De kwestie: Algemeene dienstplicht begint in Indië meer en meer aandacht te vragen. De heer Tissot van Patot schaart zich aan de zijde der tegenstanders; en wel op de navolgende gronden. De dienstplichtigen, die eventueel Indië tegen den B. V. zouden verdedigen, zullen in hoofdzaak bestaan uit actieve en gepensionneerde landsdienaren, welke categorie geen gewicht in de schaal legt. Dan particulieren; een groot gedeelte dezer laat het vrijwel koud, volgens den schr., of Indië Nederlandsch blijft of niet. En ten 3o. de eigenlijke Indiërs, de hier voor goed gevestigde Europeanen, die 't meest tegen vreemde overheersching gekant moesten zijn, daar Indië in den meest uitgebreiden zin hun vaderland is. Doch dezen staan — zegt schr. — nu eveneens onder vreemde overheersching, omdat zij geen politieke rechten enz. bezitten. Is het dus te wachten, dat *zij* met geestdrift naar de wapens zullen grijpen, waar zij bij de verwisseling van heerscher niets zullen verliezen?

Resumeerende, merkt de schr. ten slotte op:

,,1o. Daar de oefening veel te wenschen zal overlaten en dit slechts bij een zeer klein gedeelte door goeden wil vereffend wordt, is het niet zoo algemeene dienstplicht voor het leger zeer twijfelachtig.

2. Bij den tegenwoordigen toestand is het rationeeler de goede elementen in de gelegenheid te stellen zich tot corpsen te vormen. De onkosten hiervan worden bestreden door van de overigen een weergeld te heffen.

3o. Algemeene dienstplicht kan hier alleen dan nut hebben, wanneer de Nederlander niet meer gedwongen is zich als vreemdeling en de Indiër zich als vreemdeling te beschouwen, wanneer beiden belangstelling in en belang bij het Nederlandsche bestuur hebben. Dit is alleen te bereiken door opheffing van art. 111 van het R. R. en door beiden aandeel in het bestuur te geven, ten minste voor zoover hunne eigen zaken betreft."

* * *

De navolgende afzonderlijke geschriften kondigen wij — ten slotte — aan:

Rottineesch-Hollandsch woordenboek, door **Mr. Dr. J. C. Jonker.** Uitgegeven vanwege het Depart. van Koloniën. Leiden, Boekhandel en drukkerij voorheen E. J. Brill. 1908, gr. 8o.

Gajosch-Nederlandsch woordenboek met Nederlandsch-Gajosch register, door **Dr. G. A. J. Hazeu.** Uitgegeven op last der Regeering. Batavia, Landsdrukkerij. 1907. 8o.

Verslag over de Staatsspoorwegen in Nederlandsch-Indië. 's Gravenhage, Zuid-Hollandsche Boek- en Handelsdrukkerij. 1908. 4o.

De expeditie naar Zuid-Celebes in 1905—'06. Uittreksels uit de verslagen der verschillende wapens en diensten. Met schetskaart van Zuid-Celebes. Schaal 1 : 500.000. Extra-bijlage No. 21 van het Indisch Militair Tijdschrift. Batavia, G. Kolff & Co. 1908. 8o.

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag.

De Javabode t/m 1 April 1908;
Het Bat. Nieuwsblad idem;
Het Nieuws v/d Dag v. Ned.-Indië idem;
Het Soerab. Handelsblad t/m 28 Maart;
De Sumatrapost t/m 1 April;
De Ind. Mercuur No. 17;
Tijdschrift der Mij. van Nijverheid, afl. Maart en April;
De Cultuurgids, 9e en 10e aflevering;
Archief v/d Java-Suikerindustrie, afl. 2;
Idem idem Bijblad afl. 3 t/m 12.'

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 27 Maart 1908.

Benoemingen enz.

Civiel Departement.

Verleend: wegens langdurigen dienst, 1 jaar verlof naar Europa aan den hoofdcommies K. J. Weijermans en aan den ontvanger A. H. W. Gorter.

Ontslagen: op verzoek eervol, als adviseur en proc. bij den R. v. J. te Semarang Mr. Th. B. Pleyte; bij het Hoog Gerechtshof Mr. J. Gerritsen; uit 's lands dienst de stationschef W. F. Ciebrant; de klerk W. C. Burm; de commies A. L. Edwards en de opzichter L. F. D. de Haan.

Benoemd: tot tijdelijk hoofdingenieur B. O. W., A. H. Saltet; tot sous-chef bij de S.S. op Java W. G. F. van Elsen; tot contr. B.B., Ch. H. J. bar. van Hoëvell en P. F. Dahler; tot commies voor de belastingen J. L. Mulder; tot inspecteur bij 't boschwezen J. C. van Schravendijk; tot opzichter B. O. W. P. L. Leusden; tot commies te Medan Th. W. Lewis; tot inspecteur burg. veeartsenijk. dienst C. A. Penning; tot commies 1e kl. bij den post- en tel.dienst C. J. F. Bruins; tot tijdelijk Inl. off. van Just. in Brebes, Mas Joedo Koesoemo; tot luitenant der Chineezen te Laboehanbilik, Tjia Boeng Peng; tot onderwijzer 3e kl. te Telok-Betong J. E. Folkerts; te Kraksaän L. B. M. Lammers,

Ontslagen: op verzoek, eervol, de onderwijzer W. Verbrugge.

Militair Departement.

Verleend: één jaar verlof naar Europa aan den majoor der art. J. J. J. M Oosterman en aan den kapitein der art. J. Schultz; 2 jaren aan den 2en luit. der inf. B. E. van Genderen Stort; één jaar aan den 1en luitenant J. W. Ebbink.

Ontslagen: op verzoek, eervol, de kapitein der inf. W. F. H. Bloemink.

Overgeplaatst: bij het wapen der inf. de kapitein van den generalen staf F. Schütt; bij den generalen staf de kapt. der inf. J. M. Baretta.

* * *

Uit de Javasche Courant van 31 Maart 1908.

Blijkens eene in dit nummer opgenomen ordonnantie is de opiumregie ingevoerd, met ingang van 1 April 1908 in de onderafdeeling Karolanden, Afdeeling Simeloengan en Karolanden der res. Oostkust van Sumatra.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: één jaar verlof naar Europa aan den contr. B.B., L. P. G. Hartwig; den commies H. L. G. Aernout; den hoofdcommies H. K. A. Bakker,

den commies C. A. J. van Splunter; de onderwijzeres P. S. W. Stors; den onderwijzer M. J. Nolen; den hulpprediker Dr. S. Schoch; den magazijnmeester N. H. van der Kolk en den architect J.W. van de Graaff.

Ontslagen: op verzoek, eervol, de architect J. C. Dekker; de opzichters A. G. Wind en E. Werner; de hulponderwijzer Mas Marta di Sastra.

Benoemd: tot voorzitter van den landraad te Probolingo Mr. D. G. Wolterbeek Muller; te S'toebondo Mr. J. F. Kunst; te Indramajoe Mr. L. K. Wennekendonk; te Brebes Mr. J. C. L. Cambier; tot ondervoorzitter van de landraden te Mage ang Mr. Dr. H. E. Klein; te Kediri Mr. C. Sütho.f; tot tijdelijk idem te Bandoeng Mr. E. H. Th. Mens Fiers Smeding; te Pekalongan Mr. J. Deenik; tot architect J. A. Schiotling; tot directeur der zoutverpakking F. Nobe,; tot contr. B.B., J. Ch. de Berg en C. Laseur; tot onderwijzeres 2e klasse mej. M. M. Gaymans; tot een commies J. C. Jacobs; tot kantoorchef de commiezen 1e kl. J. N. van Loon en H. Wamsteker; tot referendaris D. v. J., Mr. S.W. Tromp; tot commies te Singaradja A. W. F. F. C. Koster.

Ontslagen: op verzoek eervol, de assist.-wedono van Pohdjentrek, Astrodipoero; de id. v. Tjikidjing Raden Martabrata; de luitenant der Chineezen te Samarinda, Lim Ho Koei.

Benoemd: tot onderwijzer 2e kl. Ch. H. Th. J. Eijbergen. D. A. Bloemendaal en J. C. van Gils.

Militair Departement.

Verleend: één jaar verlof naar Europa aan den opzichter stoomtramweg op Atjeh F. P. Grivel.

Ontslagen: eervol als militaire commandant der Z.- en O. afd. van Borneo de luit.-kolonel der inf. J. F. Schilham.

Benoemd als zoodanig: de majoor der inf. W. J. R. Lanzing.

Overgeplaatst: bij het 1e bat. de 2e luit. H. de Vries; bij het 4e te Tjimiahi de 1e luit. J. R. Agerbeek; bij het 5e te Ngawi de kapt. P. C. Lenshoek; bij het 13e op Timor de 2e luit. F. H. Gude; bij het 18e de 1e luit. J. E. Müller; bij het garniz.-bataljon der W. afd. van Borneo de 1e luit.-adj. P. J. de Roock; naar Tapanoeli de 1e luit. G. K. W. F. de Vaijnes van Brakel Buijs; bij het garn.-bataljon der Z. en O. afd. van Borneo de kapitein H. M. Roukens; naar Batavia de 1e luit.-kwartiermeester I. P. L. Bouman; naar Atjeh de idem H L. K. M. Schieffelers.

Ontslagen: op verzoek, eervol, de gezaghebber bij de Gouvernementsmarine W. de Jong.

INGEZONDEN.

Beter laat dan nooit!

Dat de toestand in Insulinde verre van rooskleurig is, zal niemand ontkennen. Zonder een buitengewonen heldenmoed en de energie onzer officieren, ambtenaren en hun ondergeschikten, zouden er zeker nog meer noodlottige gebeurtenissen hebben plaats gegrepen dan thans. Vooral Atjeh blijft het wespennest! Zeker, welwillendheid jegens de bevolking ware beter dan onophoudelijke vexatiën, maar hoe kan men zonder imposante macht welwillend zijn tegen een bevolking, die ons innig haat!? Vijf duizend flinke militairen, de helft uit Europeanen bestaande, in een tiental garnizoenen verspreid, zouden langzamerhand een beteren geest onder de bevolking brengen, indien daarmede gepaard ging een goede, opvoedende behandeling.

Dat men echter die 5000 soldaten niet heeft, weet ik zeer goed; maar aan wien de schuld?

Indertijd stelde generaal v. Swieten voor om in Nederland een Indische brigade te vormen, ten einde, zoo noodig, spoedig daarvan eenige duizenden soldaten naar Indië te kunnen zenden; maar er kwam niets van. Altijd werd tegen de kosten opgezien. Daarna diende ik aan Z. M. den Koning een memorie in, om, in navolging van Generaal Van Swieten, aan te dringen op het formeeren eener Legerafdeeling, bestaande uit jeugdige mannen, die — vooral ook in al'e lichaamsoefeningen en het behandelen der blanke wapens uitstekend bedreven — een sterk en gehardend Reserve-Korps voor alle eventualiteiten in Indië zou daarstellen. Na jarenlange overwegingen, kwam uit deze voorstellen: de Koloniale Reserve te voorschijn, die weldra ontaardde in een tweede werfdepôt en geenszins aan het beoogde doel beantwoordde.

Daar Nederland nooit voldoende vrijwilligers kan opleveren voor de behoefte van een leger in Insulinde, waarvan de taak hoe langer hoe uitgebreider en zwaarder wordt, was de inrichting van het oude werfdepôt in Harderwijk te verkiezen boven het nieuwe in Nijmegen, omdat het eerste in geheel Europa bekend was.

Harderwijk heeft tijden gekend, dat de kazernes steeds vol waren en maandelijks groote detachementen naar Indië konden vertrekken. Er kwamen zeer veel Belgen, eenige Duitschers en Zwitsers, meestal goede militaire elementen.

Dat het mogelijk ware, dat eenmaal de Vereenigde Zeventien Provinciën herleefden; België en Nederland, als zoodanig weder in het Europeesch Staten-getal mochten figureeren! dan ware de aanvulling van 't Indische leger voldoende verzekerd, maar zoolang zulks als een hersenschim moet worden beschouwd, zal het toch eindelijk tijd worden, dat in Nederland doeltreffende maatregelen worden genomen, om het denkbeeld van Generaal v. Swieten te verwezenlijken. Ik zou daartoe aanbevelen;

1. Tracht jongelieden, van welke nationaliteit ook, aan te moedigen om bij de Indische Brigade in dienst te treden;
2. Zorg goed voor hun materiëel welzijn en betaal goed; geen handgeld, maar hooge soldij;
3. Richt bij de verschillende afdeelingen van het korps kader- en kadettenscholen op, zoodat voor de jeugdige militairen gelegenheid besta bevordering te maken tot alle graden en rangen;
4. Maak royale bepalingen betreffende het pensioen na volbrachten dienst, verminking in den strijd, enz.;
5. Zorg voor de volmaaktste geoefendheid in de behandeling van alle wapens, zoodat zij steeds elken Aziatischen vijand kunnen weerstaan, ja overwinnen;
6. Laat dus die Indische- of Reserve-Brigade een volmaakte oefenschool zijn, wat militaire en lichamelijke ontwikkeling betreft, voor de jonge Leden, die zich daarbij verbinden

K. H. O. VAN BENNEKOM.

Zutphen, 8 April 1908.

Naamlijst van nieuw toegetreden Leden.

Mej. E. Groothoff, Amsterdam,	*f* 1.50	lid
Heer Mar. S. Rytsnijder, Amsterdam,	*f* 1.50	,,
,, L. F. E. Dreckmeier, Amsterdam,	*f* 2.50	,,
,, H. L. Cows, Ind., Student, A'dam	*f* 1.50	,,
,, G. W. Mossel, idem, Amsterdam, (Krommenie).	*f* 1.50	,,
,, P. M. Ariens Kappers, Amsterd.	*f* 2.50	,,
,, J. Dolk, Amsterdam,	*f* 1.50	,,
Mevr. Mensing v. Charante, Apeldoorn,	*f* 1.50	,,
Heer J. de Regt, Arnhem (Velp)	*f* 1.50	,,
Mej. C. Lammerées, 's-Gravenhage	*f* 6.00	don.
Mevr. J. Holle—Motman, 's-Gravenhage	*f* 5.00	,,
Mej. J. Luikinga, 's-Gravenhage,	*f* 1.50	lid
Heer A. C. de Kanter, 's-Gravenhage,	*f* 1.50	,,
,, P. H. Netelbeek, 's-Gravenhage,	*f* 1.50	,,
,, C. J. J. H. v. Kempen, 's-Grav.,	*f* 1.50	,,
,, W. J. Giel, 's-Gravenhage,	*f* 1.50	,,
Mevr. Wesly geb. F. A. van Ekvis, ('s-Gravenhage).	*f* 1.50	,,
Heer H. A. van Steenbergen, 's-Grav.,	*f* 2.50	,,
,, W. Strooband, Indl. Student, (Haarlem).	*f* 1.50	abon.
,, V. d. Hoeven, idem, Haarlem,	*f* 1.50	,,
,, O. Iken, idem, Leiden,	*f* 1.50	lid
,, W. Heynen, idem, Leiden,	*f* 1.50	,,
,, J. F. Dorrenboom, idem, Leiden,	*f* 1.50	,,
,, D. J. G. Kriebel, Leiden,	*f* 1.50	,,
,, A. van Hoboken van Cortgene, (Rotterdam).	*f* 1.50	,,
,, J. van Hoboken Az., Rotterdam,	*f* 1.50	,,
,, J. H. Veder, Rotterdam	*f* 1.50	,,
,, Z. Marcella, Rotterdam	*f* 1.50	,,
,, J. A. Nijhoff, 's-Gravenhage,	*f* 2.50	,,
,, E. Offerhaus, 's-Gravenhage,	*f* 2.50	,,
,, G. Ph. Uilkens, 's-Gravenhage	*f* 2.50	,,
,, A. R. Rozet, 's-Gravenhage	*f* 5.00	don.
,, M. van Weli, 's Gravenhage	*f* 2.50	lid
,, J. van Hoboken Jzn., Rotterdam	*f* 1.50	,,
,, Leo J. C. Beukers C.J.Az., (Schiedam).	*f* 1.50	,,
Mevr. Uttermark, Prinsenhage	*f* 1.50	,,
Heer E. J. Geldorp, 1e Lt. O. I. L. ('s-Gravenhage)	*f* 1.50	,,
Mej. L. van Haaften, Almelo,	*f* 1.50	,,
Heer I. S. Dijkhoff, 's-Gravenhage,	*f* 2.50	,,
,, A. N. Bukers, Arts, 's-Grav.,	*f* 3.00	,,
,, B. B. Felix, 's-Gravenhage,	*f* 2.50	,,
,, G. R. Scheppenfeldt, 's-Gravenh.	*f* 2.50	,,
Mevr. Wed. J. H. Thenu geb. C. H. A. Apelius, 's-Gravenhage,	*f* 1.50	,,
Heer D. Mulder, Nijmegen,	*f* 1.50	,,
,, J. de Jong, Rotterdam,	*f* 1.50	,,

Eveneens zijn sedert 1 Januari 1908 toegetreden 52 abonné's.

Leden, die verhuizen, worden verzocht hiervan aan den Administrateur, Verhulststraat 51, kennis te geven, met vermelding zoowel van het oude als het nieuwe adres.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar Oost-Indië.

Passagierslijst van het s.s. Koning Willem I; gezagvoerder H. J. Potjer; vertrokken van Batavia 26 Maart 1908 en aangekomen te Genua 18 April.

Te Genua hebben zich ontscheept: S. J. Veenstra, echtg. en 3 k.; J. B. Léon en echtg.; R. A. Cornelissen; J. G. Detmers; Chr. G. Cramer, echtg. en k.; mej. R. Weijsard; mevr. A. S. Petersen; J. Th. Smit, echtg. en k.; J. A. Bettink en echtgen.; mevr. A. Volen Wens; G. C. Kuneman en echtg.; L. J. Lambach; C. A. M. van Thiel; mej. A. M. van Thiel; H. J. v. Delden; P. A. v. Veen en k.; B. Tornerhielm; H. Schilder; mej. G. Empting; C. J. Tirion, echtg. en d.; J. Ch. Frederiks;

van Singapore: C. V. Commerman;

van Sabang: J. Samkalden;

van Port Saïd: Mr. P. J. Verburgt; R. Gugliotti en S. Franzo;

te Amsterdam zullen zich ontschepen: J. F. Bolman; C. Ritsema van Eck en echtg.; J. C. Adam; W. F. Sommeling; J. de Vries; D. Rinck; P. W. v. Zelandt; mevr. J. J. Croll en kind; J. Bakker; J. H. François; O. C. Valvig; J. A. Versnel; benevens Hr. Ms. troepen en schepelingen;

van Singapore: mevr. A. Odink en 4 k.;

van Port-Saïd: T. Ulfert.

Passagierslijst van het s.s. Wilis; commandant M. v. d. Putte; van Batavia 2 April 1908; te Marseille 25 April 1908.

van Batavia: J. W. le Comte met echtg.; Jhr. N. J. Westpalm van Hoorn van Burgh; 2 kinderen; G. en W. Giannetti; jongeh. F. Kist; Dr. C. H. A. Westhoff met echtg.; G. A. L. Hempenius met echtg.; dames E. en L. Hempenius; A. Gravendijk met echtg.; W. Adam met echtg. en kind; J. Th. E. Kiliaan; C. L. de Fouw met echtgen.; mevr. wed. M. Timmer geb. Van Alderwerelt van Rosenburg met k.; J. G. Dikshoorn met echtg. en 2 k.; mevr. wed. E. J. Beer—Stibbe; mevr. C. F. Bonebakker—Folmer met 1 k.; L. A. Jacobs; mevrouw wed. D. Ples—Keijzer; I. Z. v/d Lee; mej. C. Kist; C. H. de Blij; B. R. A. Nieuwenhuizen met echtg. en 2 k.; mevr. H. Crooij geb. Teupker met 3 k.; H. B. Hulswit met echtg. en 2 k.; mevr. B. J. de Jonge geb. Bosch met 2 k.; J. E. Court met echtg. en 1 k.; mej. C. B. le Clercq; Dr. Mr. W. F. Schimmel; jongeh. J. Wijsman; mevr. C. F. J. van Lummel geb. Walaardt Sacré met 2 k.; G. W. Vasmer met echtg. en 1 k.; mevr. H. v. Rijgersma geb. Pos met 4 k.; M. C. Perk; mej. L. J. E. F. Geul; C. de Lorm; jongej. Tj. Hoorweg; H. Crietéé; W. C. Uiterwijk met echtg. en 2 k.; A. B. Vroom; W. Perquin; E. M. Harsveldt; H. M. G. Dijkshoorn; H. V. Oberländer; H. M. Boender; J. D. Montijn; Debeck; Hess; G. Kayser; R. Kuijer; J. C. Doem; benevens Hr. Ms. troepen en schepelingen;

van Padang: J. H. G. Wichers;

naar Padang: mevrouw Lulofs met 5 k.; W. B. Oort met echtg. en 3 k.; mej. C. Vissering.

Passagiers van het s.s. Sindoro; gezagvoerder N. Guthrid; van Rotterdam naar Nederl.-Indië, den 25 April 1908.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept: B. Hendriks met echtg. en 2 k.; A. de Dien Stierling; mej. M. Denvent; C. C. Musch met echtg. en 3 k.; B. Companjen met echtg. en 2 k.; mevr. de wed. C. Einthoven geb. Coenraads; mevrouw J. G. W. Plas—Dikkers en 1 k.; A. C. Grivel en echtg.; W. G. Reinking met echtg. en 1 k.; mevrouw M. F. Wirix—Wis en 2 k.; J. van den Berg met echtg. en 1 k.; Th. A. de Neve; B. Belonje; W. Moritzs en echtg.; J. A. Logman met echtg. en 1 zoon; J. J. Duit; A. J. Vink; P. Bool; H. C. Reijdon; A. P. J. Midelhof; M. J. de le Lys; F. W. P. Tijdeman; benevens een detachement suppl.-troepen;

naar Lissabon; J. I. le Roy;

te Marseille zullen zich inschepen: G. C. van der Moore; O. C. Matsen; A. de Geus en echtg.; W. Kouwe; mej. J. F. Moens; mevr. J. A. J. Koermans—Van Vuuren; B. Schagen van Soelen; Mr. W. Veltcamp Helbach en echtg.; W. J. J. Ketlenbrink met echtg. en d.; mevr. E. Scharr—Lederer; G. Engelberts en echtg.; mevr. W. A. Quanjer—Jans; C. P. Wijnants en echtg.; mej. L. Wattendorff; Dr. G. F. W. van Hasselt met echtg. en 2 k.; A. M. B. Tergast met echtg. en 1 k.; mej. N. C. van Strieland; S. Hartog en echtg.; A. de Ceuninck v. Capelle met echtg. en 6 k.; J. W. Speekenbrink met echtg. en 2 k.; C. A. ter Cock; J. L. H. Beijens; J. F. E. ten Klooster met echtg. en 1 k.; F. Ch. N. van der Moore; I. F. M. Dart; mej. M. H. Boonstra; G. C. C. Thiesens; C. Chr. J. Schröder; H. K. Adam; G. N. Adolfs met z. en d.; mevrouw J. Derx—Muller von Czernicki; mevrouw J. Muller von Czernicki; mevrouw wed. E. Muller v. Czernicki; G. F. Wierner;

naar Port-Saïd: J. G. G. Lojes en echtg.

W. DE WAAL,
'S-Gravenhaagsche
Stoom-Tapijtreiniging en
Desinfectie-inrichting. :-:
Opgericht 1886.
Schenkweg 175-177. Tel. No. 140

J. G. LINSCHOTEN,
Aanleg voor
GAS- en
WATERLEIDING.
Onderhoud van
GASGLOEILICHT.
Jacob v. d Doesstraat 72.

Stoom- Wasch & Strijkinrichting
J. C. ROOS & Zn.,
Loosduinscheweg 581.
—:— TELEFOON 2932. —:—

Kaas en Eieren. Natuurboter
Delftsche Roomboter-Inrichting „de Vereeniging"
DEN HAAG
PRINS HENDRIKSTR. 144 Tel. 2203.
B. J. W. DE GOEY.
Bestellingen worden aan huis bezorgd.

Levensverzek. Mij. Arnhem.
Maatsch. Kap. Eén millioen gulden (volteekend)
sluit levensverzekeringen en lijfrenten op
bijzonder gunstige verzekeringsvoorwaarden en tegen lage premiën.
Bijkantoor te Batavia: KALI BESAR.

VACANT.

N.V. Electrische Drukkerij
„Luctor et Emergo"

Amalia van Solmsstraat 2-4,
Telephoonn. 4424 :-: Den Haag.

J. S. DIJKHOF
Den Haag -:- Mauritskade
Telef. Interc. 4212.
Koopt en verkoopt Effecten, vre
Geld, verzilvert Coupons, opent
kening-Courant tegen onderpand,
casseert Wissels en Kwitantiën.

INDISCHE VENDUTI
Malakkastraat 74,
Den Haag.
Is het Soliedste Adres v
hen die KOMEN om zich
installeeren en voor hen
hun Inboedel 't voordeel
van de hand wenschen te do
zonder Kosten voor den in
der.
Bergplaats voor Inboed
Verhuizingen en
Transport
GEOPEND van 9 tot 5 u
(Zondags gesloten.)

VACANT.

Gouden Medaille. Parijs 19

Internationale Tentoonstelling Hyg
Haargroeimiddelen
merk „CRINOFLOOR"
zijn de middelen waarvan men het
succes kan verwachten. Men vrag
overtuiging daarvan aan, de vele attest
herstelden, welke gaarne op aanvraag
thuis worden gezonden. Mondeling of
telijk ADVIES KOSTELOOS.
C. ROMEIJN, Haarkundige, Spui 25, Den
Eenig eigenaar.
CONDITIE BILLIJK. - NAMAAK VERB
Succes bijna altijd zeker.